అవతలి కోణం

సికిందరాబాదు స్టేషనులో! రైలు ఆగి పదినిముషాలైంది. తలుపు దగ్గర నిలబడి ప్లాట్‌ఫారం అంతా కలయ చూసి, సీత లోపలికి తిరిగి వచ్చింది. సుందర్రావు బద్ధకంగా ఆవులించి లేచి కూర్చున్నాడు.

"ఏం? రాలేదా వేలు విడిచిన చెల్లాయి?" అన్నాడు.

"ఇక్కడికి రాదు. హైదరాబాదు స్టేషనుకి వస్తాను. ఇక్కడ దిగొద్దు' అని రాసింది... లేవండి! యింకా ఏం బద్ధకం చెప్పండి. నానీకి ఏమైనా కొని పెడుదురుకాని అలా వెళ్లి."

సుందర్రావు లేచి వళ్లు విరుచుకుని, పేపరు మడతపెట్టి, "ఏం కావాలిరా నానిబాబూ?" అని కొడుకుని పలకరించాడు. వాణ్ణి ఎత్తుకుని రైలు దిగి క్రిందికి వెళ్ళాడు.

స్టేషనులో కోలాహలం చూస్తోంటే సీతకి తన చిన్నతనంలో బెజవాడ ప్రయాణం జ్ఞాపకం వచ్చింది. అప్పట్లో సుమిత్ర కూడా వుంది. ఎవరిదో పెళ్లయితే వెళ్లారు. బెజవాడ స్టేషను చూస్తే తనకు మహా ఆశ్చర్యమనిపించింది. అది లోకంలో ఒక భాగంగా కాక, ఒక ప్రత్యేక ప్రపంచంలా కనుపించింది. తను, సుమిత్ర ఒకళ్ల చేతులు ఒకళ్ళు గట్టిగా పట్టుకుని, ఎక్కడ తప్పిపోతామో అన్నట్లుగా నడిచారు. ఆ తర్వాత నాలుగేళ్ళు కూడా కలిసిలేరు యిద్దరూ.

సుమిత్ర స్కూల్ ఫైనల్ వరకు ఆ వూళ్ళో చదివింది. అవడానికి అప్పాచెల్లెళ్ళ పిల్లలే అయినా సుమిత్ర, తను చిన్నతనం నుంచీ ఒకే చోట అరమరికలు లేకుండా పెరిగారు. ఆ తర్వాత కాలేజీ చదువుకి వేరే వూరు వెళ్ళిపోయింది సుమిత్ర. తన పెళ్ళికి కూడా వచ్చింది కాదు. ఎం.ఏ. కూడా ప్యాస్ అయిందనీ, హైదరాబాదులో పెద్ద ఆఫీసరుగా వున్నదనీ తెలిసింది.

చిట్టి ఏడుపుతో ఆలోచనలు చెదరిపోయాయి సీతకి. దాన్ని ఎత్తుకుని సముదాయించి మళ్ళీ పడుకోబెట్టింది. ఫ్లాస్కులో వేడి నీళ్ళలో తువ్వాలు ముంచి చిట్టి వళ్ళంతా తుడిచింది.

రైలుకి గంట కొట్టారు. సుందర్రావు వచ్చి రైలెక్కాడు. నానీ చేతుల్లో బిస్కట్లు, చాక్లెట్లు వున్నాయి.

"యింక యిరవై నిముషాలు పడుతుంది అక్కడికి చేరడానికి" అన్నాడు సుందర్రావు వాచీ చూసుకుని.

పౌడరు వేస్తుంటే, చక్కిలిగింతలు పెట్టినట్టుంది కాబోలు చిట్టి పకపకలాడుతోంది. 'వూ' కబుర్లు చెబుతోంది.

"నువ్వు దిగడం సంగతి సరేగానీ, నేను కూడా వస్తే ఏం బాగుంటుంది చెప్పు. ఆవిడ ఒక్కత్తే వుంటున్న చోటుకి" అన్నాడు సుందర్రావు.

"ఏమీ ఫరవాలేదు. పైగా అది అంతగా రాసినప్పుడు వెళ్ళక పోతే బాగుండదు. మీకెందుకు నాకు లేని యిది?" చిట్టిని ఎత్తుకుని ఎదుటి బెర్తు మీద పడుకోబెట్టి, చిన్న చిన్న వస్తువులన్నీ పేము బుట్టలో పడేసింది సీత.

"నువ్వు ఆవిణ్ణి చూసి ఎన్నేళ్ళయింది? గుర్తు పడతావా?" అన్నాడతను మళ్ళీ.

సీత నవ్వింది. "మంచి వారండి! మర్చిపోతానేమిటి? ఎంత యిదిగా వుండేవాళ్ళమనుకున్నారు? స్కూల్ ఫైనల్ వరకు ఒక్కచోట పెరిగాము. అస్తమానం ఇద్దరం కలిసి వుండేవాళ్ళం. మా అమ్మ నవ్వుతూ వుండేది. వీళ్ళకి పెళ్ళిళ్ళై కాపురానికి వెళ్ళమని పేచీ పెడతారేమోనని. అది డాన్సు నేర్చుకుంది. మా నాన్న నాకు నేర్పించలేదు. మళ్ళీ ఏడాదికే నా పెళ్ళి ఐపోయింది." కిటికీలోంచి బయటకు చూసింది సీత. దూరంగా మేడలు, పొగగొట్టాలు కనుపిస్తున్నాయి. ప్రక్కనున్న హుస్సేన్‌సాగర్ మీద నుంచి చల్లగాలి వీస్తోంది.

"అది బాగా చదువుకుని పైకి వెళ్ళింది. ఉద్యోగస్తురాలైంది. నేనిలా సంసారంలో పడ్డాను" వెనక్కి తిరిగి సుందర్రావు వంక చూసి నవ్వింది సీత.

"ఆ హోల్డాలు కట్టేయండి. నేను కుస్తీ పట్టలేను దాంతో" అన్నది. సుందర్రావు లేచాడు.

సామానంతా సర్దుకుని, చిట్టిని ఎత్తుకుని, నానీని సవరించి కూర్చోబెట్టేసరికి, పబ్లికుగార్డెన్సు మధ్యలోంచి పోతోంది రైలు. "పూలు, పూలు" అంటూ ఎగిరాడు నాని. "అవి పేపర్ ఫ్లవర్సా నాన్నా?" అంటున్నాడు వాడు.

రైలు ఆగకుండానే కంపార్టుమెంటులోకి ఇద్దరు కూలీలు ఎక్కారు. కిటికీలోంచి తల బైటికి పెట్టి చూసింది సీత. రైలు ఆగింది. సుమిత్ర ఎక్కడా కనబడలేదు. సామాను అంతా దింపేస్తున్నారు కూలీలు.

సుందర్రావు కోటు తీసి భుజాన తగిలించుకుని "కనుపించిందా?" అన్నాడు. సీత లేదన్నట్టు తలూపింది.

"దిగండి చూద్దాం!" అన్నది. అతను క్రిందికి దిగి సామాను లెక్క చూస్తున్నాడు. అతనికి చిట్టిని అందించి తనూ దిగింది సీత.

"సీతా!" ప్రక్కనుంచి తెల్లని చేయి పడింది సీత భుజాన. సుమిత్ర! సుమిత్రే? ఎంత మారిపోయింది?

"మీరైలు పదకొండున్నరవరకు రాదని ఎంక్వైరీవాడు చెప్పాడు. ఆఫీసుకి వెళ్ళి, కొంత పని చూసుకుని యిల్లా వచ్చాను. ఎన్నాళ్ళకి చూశాను నిన్ను! పదేళ్ళయిందేమో కదూ!" అన్నది సుమిత్ర. సీత నవ్వితే బుగ్గలు చక్కని సొట్టలు పడుతున్నాయి.

"చాలా మారావు సుమిత్రా నువ్వు.. ఇరుగో. ఈయన్ని చూడలేదుగా నువ్వు? వీళ్ళిద్దరినీ.."

సుమిత్ర సుందర్రావు వేపు తిరిగి "నమస్కారమండి" అన్నది.

సుందర్రావు ఒకచేతిలో సిగరెట్టు, భుజానకోటు, రెండోచేతిలో చిట్టి వుండగా, ఏం చేయాలో తోచక, కంగారుగా నవ్వి, "నమస్కారం" అన్నాడు.

సీత కిలకిల నవ్వింది. "బాగుందండీ! బావా మరదళ్ళు నమస్కారాలెట్టుకోవడం. దాన్నిల్లా ఇవ్వండి" అని చిట్టిని తీసుకుంది. నానీ, సుమిత్ర వంక బెరుగ్గా కొత్తగా చూస్తూ, వాళ్ళ నాన్న చేయి పట్టుకున్నాడు.

బయటకు వచ్చి, టాక్సీ ఎక్కేసరికి పదకొండున్నర ఔతోంది. "మీరు ఆఫీసుకి వెళ్ళాలేమో" అన్నాడు సుందర్రావు.

"అఖ్ఖర్లేదండి. రెండుగంటలకి వెడతాను" అన్నది సుమిత్ర.

"ఏం సీతా! ఏమీమాట్లాడకుండా యిలాగైపోయావేమిటి? ఏమండి.. మా సీత యింత నిశ్శబ్దంగా వుంటుందా ఎప్పుడూ.... మీరు దాని వాగ్ధోరణిలో మునిగిపోతుండాలేమోనని నేను భయపడుతుండేదాన్ని."

సుందర్రావు నవ్వాడు. "లేదండీ నాక్కూడా సరదాయే సీత మాటలంటేను. మీదగ్గర క్రొత్తలా వుంది" అన్నాడు.

సీత మళ్ళీ కిలకిల నవ్వింది. "మరే! ఐనా రైలు దిగుతూనే మొదలెట్టాలా కబుర్లు? మా సుమిత్రతో చెప్పుకోవలసినవి లక్షవుంటాయి. అవన్నీ మీరుండగా ఎల్లా?" అని సుమిత్ర వంక చూసింది..

సుమిత్ర చాలా అందంగా వుంది. చిన్నప్పుడే అంతా అనుకునేవారు.

అప్పుడు బాగా సన్నగా వుండేది. అతి నాజూకు అనిపించేలా ఇప్పుడు కొంచెం లావు కావడం వలన, చక్కదనం వచ్చింది. చేతులు మొగలిరేకుల్లా వున్నాయి. మెడ చెవులు, నుదురు వింతగా శోభతో నిండివున్నాయి. కాటుకకి ప్రతిగా కళ్లు అతి స్నిగ్ధంగా తెల్లగా వున్నాయి. టాక్సీ యింటికి చేరేలోగా సీత గమనిస్తోంది సుమిత్రని.

"అంతగా మారిపోయానా సీతా? అంతిదిగా చూస్తున్నావు. నువ్వు మాత్రం మారలేదేమిటి. పూర్తిగా గృహిణివైపోయావు!" అన్నది ఆమె. "ఇంతకీ వీళ్ళ పేర్నేమిటి?" అన్నది.

"వీడు నాని, అది చిట్టి. అసలు పేర్లు చెప్పము మేము. నవ్వుతారు మీరు" అన్నాడు సుందర్రావు.

చిన్న యింటి ముందు ఆగింది టాక్సీ. గేటు దగ్గర ఒక పనిమనిషి కూర్చుని వుంది. సుమిత్ర దానికి యింటి తాళం చెవి యిచ్చి, ముందుకు వెళ్లి టాక్సీ వాడికి డబ్బిచ్చేసింది. "అదేమిటండీ" అని సుందర్రావు అంటున్నా వినిపించుకోకుండా.

పనిమనిషి తాళం తీసి వచ్చి, సీత చేతుల్లోంచి చిట్టిని తీసుకుంది. ముందు గదిలో చిన్న సోఫా సెట్టు. రేడియో, ఒక మూల బల్లమీద పత్రికలు, అద్దాల బీరువాలో పుస్తకాలు... గదినిండా అక్కడక్కడ పెయింటింగ్సు. పనితనం చూపించే అందమైన చిన్న వస్తువులున్నాయి. సీత అవన్నీ కలయచూసి రెండో గదిలోకి వెళ్ళింది. అక్కడ ఒక మంచం, డ్రెస్సింగు టేబిలు, అద్దం బీరువా వున్నాయి. ఆతర్వాత రెండు గదులు. ఒక గది చాలా వరకు ఖాళీగానే వుంది. ఒక అలమారాలో కంచం, చెంచాలు, టీ సెట్టు మాత్రం వున్నాయి. చివరి గది వంటిల్లు.

సామాను లోపల పెట్టించి, సుందర్రావుని కూర్చోమని చెప్పి, సుమిత్ర లోపలికి వెళ్ళింది. "ఏం? నచ్చిందా నా సంసారం?" అన్నది.

సీత అంతా కలయచూసి "చాలా చేర్చావే సామాను. ఒకర్తెకీను?" అన్నది.

"ఒకళ్ళయినా, నలుగురయినా అవసరాలు ఒకటేగా? ఏది లేంది గడుస్తుంది? కాఫీ త్రాగుతారా? బ్రెడ్ వుంది. అది తినలేమంటే యిడ్లీలు తెప్పిస్తాను" అంది సుమిత్ర.

"ఇప్పుడేమీ వద్దు. స్నానం చేసి భోజనం చేస్తాము. నాకు అక్కడ యిదే వేళకి భోజనం అలవాటు. ఆయన పదింటికి టిఫిను తిని వెళ్ళి, ఒంటి గంటన్నరకి భోజనానికి వస్తారు. అందాకా వంటమనిషి అలా అన్నీ వేడిగా వుంచాల్సిందే. పిల్లలకేమో వేరే వంట తొమ్మిదిన్నరకల్లా ఐపోతుంది. అదేలే పిల్లలేమిటిలే! నానికి ఒక్కడికే. కారం తినడుగా వాడు. ఉప్పేసి కూరలు వుడికించి, కొంచెం వెజిటబుల్, సూప్ చేసి పెట్టేస్తాను వాడికి. వాడి వంట మాత్రం నేనే చేస్తాను."

చెప్పుకుంటూ సీత యివతలికి వచ్చింది. డ్రాయింగురూముని అనుకుని ఉన్న ఒక గదిలో పెట్టించింది వాళ్ళ సామానుని సుమిత్ర.

"ఇక్కడ యింకో గది వున్నదేమిటీ? ఖాళీగా వుందేం యీ గది?" అన్నది సీత.

"నేను చదువుకోవడం, వ్రాసుకోవడం యీ గదిలో. బైటికి తలుపుంది కదూ! మా ఆఫీసు వాళ్లెవరైనా వస్తే మాట్లాడటానికి వుంటుంది. దీనిలోని కుర్చీలు బైట వరండాలో వేయించాను."

అందరి స్నానాలు అయ్యేసరికి 12.30 అయింది. సుమిత్ర వడ్డించింది.

"మీరు వంట చేసుకుంటారా?" అన్నాడు సుందర్రావు భోజనానికి కూర్చుంటూ.

"సాధారణంగా చేసుకుంటాను. బద్ధకమనిపిస్తే హొటలునుంచి తెప్పిస్తాను. నా నమ్మినబంటుని చూశారుగా! ఇక్కడే దానిల్లు. ఎప్పుడు కేకేసినా పలుకుతుంది. ఇవ్వాళ నుంచి రోజల్లా యిక్కడే వుండమని చెప్పాను. చాలా మంచిది."

నానీ అన్నం తినడానికి పేచీ పెడుతున్నాడు. అది కాదు యిదని యిది కాదు అదని వాళ్లమ్మని వేధిస్తున్నాడు.

"ఏం మీ వాడికి సరి పడదా నా వంట?" అన్నది సుమిత్ర.

సీత వాడితో విసిగి పోయింది. "ఆ.. వాడి చిత్తమైతే తింటాడు. అన్నీ.. ఆ పెరుగు యిల్లా పెట్టు" అన్నది. చివరికి పెరుగు అన్నం మాత్రమే తిన్నాడు వాడు.

"సాయంత్రం నేను వండేస్తాను వీడికి" అన్నది సీత.

సుందర్రావు వంట బాగుందన్నాడు. "హాస్టల్లో వుండరాదండీ? వంటరిగా ఏం వుంటారు యిల్లా?" అన్నాడతను.

"చీకూ, చింతా లేకుండా హాయిగా వుంది యిక్కడ. ఇక్కడుండే స్వతంత్రం అక్కడుంటుందా ఏమిటి?" అన్నది సీత.

భోజనాల తర్వాత సుందర్రావు పడుకున్నాడు. నానీ కూడా పడుకున్నాడు.

సీతకి నిద్ర రాలేదు. హొల్డాలు, పరుపులు అవీ పైన డాబా మీద పడేసి రమ్మని పంపించింది పనిమనిషిని సుమిత్ర.

"నువ్వు ఆఫీసుకి వెడతానన్నావుగా.. తర్వాత పడుకుంటానులే! చెప్పు ఖబుర్లేమిటి?" అంది సీత.. రేడియో త్రిప్పుతూ..

"ఏమున్నాయి? యీ మధ్య మనవూరు వెళ్ళి వచ్చాను. పిన్నీ వాళ్ళని చూసి వచ్చాను. నువ్వు సంక్రాంతికి రాలేదని చాలా యిదౌతున్నారు. ఐనా అక్కడి ఖబుర్లు నేను చెప్పేదేమిటి? ఉత్తరాలు వ్రాసుకుంటున్నారు కదా మీరు? నాతోనే బొత్తిగా ఉత్తరాలు లేవు నీకు...'

సీత నిట్టూర్చింది. "ఏమిటో, ఉత్తరాలు వ్రాసుకునే తీరిక ఎక్కడ? ఈపిల్లలతోనే సరిపోతుంది. పెళ్లిఅయినాక, యింక ఆ మొగుడు, పిల్లలే అనుకో లోకం. పెళ్లయేదాకానే ఏమైనా.. నువ్వు యిల్లా వున్నావు స్వతంత్రంగా.. నీ యిష్టమైన పని చేసుకుంటావు. కావలసినవి తెచ్చుకుంటావు. ఒకరి నిబంధన ఏమిటి నీకు? మా తరహా వేరు".

సుమిత్ర మాట్లాడలేదు. చిన్నగా నవ్వింది.

"అల్లాగని నేను మహా కష్టపడిపోతున్నానుకునేవు. మీ బావ చాలా మంచివారనుకో... కానీ ఆ తేడా తేడాయే" అన్నది సీత వెంటనే సర్దుకుంటున్నట్లుగా!

"నువ్వు పాసైనదేమిటి... ఎం.ఏ. ఏనా?" అనడిగింది కొంచెం ఆగి.

“అవును. పైన యింకో డిప్లోమా కోర్సు చదివాను. ఒక ఏడాది పాటు అది మాకు పనికివచ్చేది. అందుకే తొందరగా ప్రమోషన్లు వచ్చాయి.”

“నీకెంతిస్తారు యిప్పుడు?” చటుక్కున అడిగింది సీత.

“నాలుగొందల యాభై వరకు వస్తుంది.”

సీత రేడియో ఆపేసింది. “ఆయనకి ఎనిమిది వందల పాతిక వస్తుంది... ఏం లాభం? అంతా ఆ స్టయిలుగా బతకడానికే సరిపోతుంది. పరిచయస్తులంతా ఆఫీసర్లే.. వాళ్లతో సరిసమానంగా వుండాలి. కంపెనీ వాళ్ళు కారు యిస్తారనుకో. బంగళా యిస్తారు. బొచ్చు కుక్క తిండికే పోతుంది నెలకి ముప్పై, నలభై వరకు. నానిగాడికి మటుకు నానిగాడికి బళ్ళో నెలకి పది రూపాయలు. మన కారులో దింపుకుంటాము కాబట్టి గానీ లేకపోతే పైన యింకో పాతిక ఔతుంది. వంటమనిషి, తోటమాలి, డ్రైవరు... వీళ్ళతో సతమతమవడంతో సరిపోతుంది టైము. అంటే దాన్లో సుఖాలు లేవని కాదు గాని, సంగతి చెబుతున్నాను” అన్నది సీత.

సుమిత్ర లేచి టైము చూసుకుంది. “ఔను మరి. ఎవరికి తగ్గఖర్చులు వాళ్ళకి ఔతూనే వుంటాయి. టైమయింది. ముఖం కడుక్కుని వస్తాను. ఆఫీసు కారు వస్తుంది” అన్నది. ముఖం కడుక్కుని వచ్చి బొట్టు పెట్టుకునేసరికి బైట హారను మోగింది. కొద్ది క్షణాల్లో డ్రైవరు వచ్చి నమస్కారం పెట్టి తలుపు దగ్గర నిలబడ్డాడు.

“ఇది పట్టుకెళ్ళు” అని ఒక చిన్న ఫైలు డ్రైవరు కందించి “ఐదుంబావుకల్లా వచ్చేస్తాను. ఏం కావాలన్నా పనిమనిషి వుంటుంది. సాయంత్రం కాఫీ, టిఫిను బైటికి వెళ్ళి తీసుకుందాం. ఇక్కడేమీ ప్రయత్నం చేయకు” అని సుమిత్ర వెళ్లిపోయింది.

సీత సోఫాలో వాలింది. తనకి సుమిత్ర చేసే ఉద్యోగమేమిటో చెప్పినా కూడా అర్థం కాదు. తన చదువు అల్లా ఐపోయింది. తనిష్టంతో చేశారు పెళ్లి. కానీ ఆయనకి చదువు తక్కువని తను మొదట్లో యిష్టపడలేదు. తన తర్వాత వున్న నలుగురు చెల్లెళ్లనీ చూసి, తండ్రి స్థితి చూసి వప్పుకుంది. అదృష్టం వుండి, కంపెనీ వాళ్ల చలవ వుండి ఇంటర్మీడియటు ఫెయిలయిన సుందర్రావు ఎనిమిది వందల రూపాయల జీతగాడయ్యాడు. కంపెనీ వాళ్ళకి అతను అభిమాన పాత్రుడైనాడు. కాని తనకీ ఆయనకీ అర్థం కాని విషయాలెన్నో తెలుసు సుమిత్రకి.

కళ్లు మూసుకుంది సీత. ఎందుకో బాధగా వుంది. కళ్లముందు ఒక చిన్నారి పిట్ట. తన యిష్టం వచ్చినంత ఎత్తులో. యిష్టం వచ్చినట్టు గిరికీలు కొట్టే చిన్నారి పిట్ట.. కనుపిస్తోంది. విశాలమైన ఆకాశం వుంది దానికి. తన రెక్కలు విదిలిస్తూ ఎగరడానికి. సుమిత్ర అల్లాగే కనిపిస్తోంది. ఆకాశం నుంచి క్రిందికి లాగేసే త్రాళ్ళు లేవు. తను? గాలి పడగలాటిది తన జీవితం. క్రిందనుంచి విడిచే దారం పరిమితం. అంత వరకే తన పయనం.

చిట్టి కేరుమన్నది మంచం మీద. దోమ తెర వత్తిగించి దాన్ని ఎత్తుకుని బైటికి వచ్చింది సీత.

సుందర్రావు పిలిచాడు. “కొంచెం మంచినీళ్ళివ్వు సీతా!” ఒకచేత్తో మంచి నీళ్ళ గ్లాసు పుచ్చుకుని, అతనికిచ్చింది సీత.

“మీ ఫ్రెండు ఆఫీసుకు వెళ్ళిందా?” అన్నాడతను మంచి నీళ్ళు త్రాగి.

“ఆ..” అని గ్లాసు తీసుకుని లోపలికి వెళ్ళింది ఆమె. అతను హాల్లోకి వచ్చి కూర్చున్నాడు.

“ఈపూట అంతా రెస్టు అన్నమాట. రేపు నేను వచ్చిన పని చూసుకోవడం ప్రారంభిస్తాను. ఇదివరకెప్పుడూ యిల్లా లేదు నా పని. రాగానే టంచన్‌గా పని చూసేసుకోవడమే. ఇదుగో... యీ సంసారంతోనే యిల్లాంటి బద్ధకం ఎక్కువైపోయేది..” అన్నాడతను తనలో తను అనుకుంటున్నట్లుగా.

"నేను పిల్లలు కట్టేశామా మిమ్మల్ని పని చూసుకోవద్దని? వెళ్ళండి మహారాజులా!" చిట్టికి పాలు పడుతూ అన్నది సీత.

సుందర్రావు తలెత్తి ఆశ్చర్యపోయినట్లు చూశాడు. పుస్తకాల బీరువా తీసి, పుస్తకం ఒకటి తిరగవేయడం మొదలు పెట్టాడు.

....ఐదున్నరకల్లా హొటలు చేరారు. టిఫిను. ఫ్రూట్‌సాలెడ్ తెప్పించింది సుమిత్ర. నానీ హుషారుగా తిన్నాడు. బిల్లు సుమిత్రే యిచ్చింది. సుందర్రావు అభ్యంతర పెడుతున్నా వినిపించుకోకుండా...

"ఇక్కడున్నన్నాళ్ళు నా అతిథులు మీరు..." అన్నది.

వాళ్ళు మెట్లు దిగుతోంటే ఒకతను వెనకనుంచి గబగబ వచ్చాడు. సుమిత్రకి నమస్కారం చేసి "నేను జ్ఞాపకమున్నానాండీ?" అన్నాడు.

సుమిత్ర ప్రతినమస్కారం చేసి "మీరు కళా సంఘం కార్యదర్శి కదూ!" అన్నది. "ఔనండీ" అన్నాడతను.

"మీ సంఘం కార్యక్రమాలు బాగా సాగుతున్నాయా?" అన్నది సుమిత్ర. అతను ఏదో చెప్పాడు.

"వస్తానండీ" అని నమస్కారం పెట్టి వెళ్ళిపోయాడు.

కారులో ఎక్కారు ముగ్గురూ. కారు స్టార్టు అయ్యేలోగా అతనే మళ్లీ గబగబ వచ్చాడు. అతని ప్రక్కన మరో యిద్దరు యువకులున్నారు.

"క్షమించాలండీ, క్షమించాలి. మిమ్మల్ని డిస్టర్బ్ చేస్తున్నందుకు వీరు కూడా మా సమితి కార్య నిర్వాహక సభ్యులండీ, మీ పరిచయం కోసమని.." అన్నాడతను.

వాళ్లిద్దరూ నమస్కారాలు చేశారు.

"బంగారానికి తావి అబ్బినట్లు మీ చదువుకు తోడు మీ నాట్య కళా కౌశలం వున్నదండీ.." అన్నాడు ఒకతను.

సుమిత్ర నవ్వింది. "ఎంత మాట! అంత పెద్ద పొగడ్తలు భరించలేను నేను. ఏదో నా శక్తికి తగిన కృషి. అంతే" అన్నది ఆమె.

ఆమె నోటి వెంట వచ్చిన మాటలు వాళ్ళు ముగ్గురూ అతి శ్రద్ధగా విన్నారు. "వస్తామండీ.. మీ పరిచయ భాగ్యం కలిగినందుకు చాలా సంతోషం" అన్నారు. వెళ్ళిపోయారు.

సుమిత్ర చిరునవ్వుతో సీత వంక చూసి అడిగింది. "నేను డ్యాన్సు చేస్తాను తెలుసా?" అని.

"తెలియకే? పేపరులో చూస్తూనే వున్నాను కదా! నేను నేర్చుకుంటానంటే నాన్న వప్పుకున్నారు కాదు. అన్నిటితో పాటే అదీ అల్లాగైపోయింది."

సుమిత్ర ముఖాన నవ్వు పోయింది. చటుక్కున సుందర్రావు వంక చూసింది. అతను సీత వంక ఒకసారి చూసి తల తిప్పేసుకున్నాడు. సుమిత్ర చూపుని ఎదుర్కోలేదు అతను.

"ఎక్కడికి వెడదాం యింతకీ!" అన్నది సీత.

"సినిమాకి వెడదామా? పబ్లిక్ గార్డెన్సుకి వెడదామా? అల్లా టాంక్ బండ్ మీద నడుద్దామా?" అన్నది సుమిత్ర.

"వాకింగ్!" అన్నాడు నాని. సుమిత్రకి నవ్వొచ్చింది. "కాన్వెంటులో కదూ వీడు చదువుతున్నాడు. అందుకే యీ యింగ్లీషు మాటలు. ఏరా? తెలుగు మాట్లాడవా నువ్వు?" అన్నది వాడి బుగ్గ గిల్లి.

"నో. ఐవిల్ స్పీక్ ఇన్ ఇంగ్లీష్" అన్నాడు వాడు. సుమిత్ర పకపకనవ్వి వాణ్ణి దగ్గరకు తీసుకుంది.

ఆ తర్వాత నాలుగు రోజులు గడిచాయి.

సుందర్రావు పని పూర్తయింది. సుమిత్ర ఒకరోజు సెలవు పెట్టి తెలిసిన వాళ్ళ కారు ఒకటి తీసుకొచ్చి చూడవలసినవన్నీ చూపించింది వీళ్ళకి. ఎక్కడికెళ్ళినా ఎవరో ఒకరు సుమిత్రని ఎరుగున్నవాళ్ళు కనుపిస్తున్నారు. ఏదో విధంగా ఆమె విద్యని, నాట్యాన్ని పొగుడుతున్నారు. సుందర్రావు చెప్పాడు వాళ్ళ కంపెనీ బ్రాంచి మానేజరు కూడా సుమిత్ర చాలా సమర్థురాలైన ఆఫీసరని చెప్పాడని.

ఒకనాడు సినిమాకి వెళ్లారు అంతా కలిసి. చిట్టి సినిమా ఆరంభం కాగానే నిద్రపోయింది పేచీ లేకుండా. సినిమా చూస్తున్నంత సేపూ సీత మనస్సు ఏమీ బాగుండలేదు. ఏమిటో నిరుత్సాహంగా వుంది. చిరుచీకట్లో సుమిత్ర వంక చూసింది. 'ఆమె కళ్లల్లో మెరుపు కనిపిస్తోంది. ఆమె కూర్చున్న తీరులోనే ఒక సోయగం వుంది. ఆమె చూపులో ఒక చకచక. ప్రతి కదలికలో ఒక చైతన్యం వున్నాయి. ఆమె జీవితంలోనే చైతన్యం తొణికిసలాడుతోంది. అనుకుంది సీత. తన సంగతేమిటి? దైనందిన కార్యక్రమాలలో, ఒక వరవడిలో నడుస్తుంది తన జీవితం. చెరువులో నీరులాగా కదలిక లేని జీవితం తనది. సుమిత్ర ఒక సెలయేరు. గలగలలాడుతూ, క్రొత్త దనాలతో పరవళ్ళు త్రొక్కుతూ, వురుకులతో, పరుగులతో ప్రవహించే సెలయేరు.

సీత కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. ముత్యాల్లాంటి రెండు కన్నీటి బొట్లు బుగ్గల మీద నుంచి క్రిందికి జారాయి. ప్రక్కకి తిరిగి ఆయన్ని చూసింది. చెదిరిపోతూ కనబడింది ఆయన ఆకారం. తనకి యీర్ష్యా సుమిత్రని చూస్తే? ఎందుకు? తనకీ డబ్బువుంది. తన భర్తకి హెూదా వుంది.

కానీ... కానీ.... తమ జీవితాల్లో శోభలేదు. తమ కర్థం కాని విషయాలు... అర్థం చేసుకునే అవకాశం లేని విషయాలు ఎన్నో వున్నాయి. సుమిత్ర వున్న ఆ మెట్టు మీదికి, ఆసంస్కార స్థాయికి ఎక్కడానికి తమకి అర్హత, అవకాశం లేదు... సీతకి యీ ఆలోచనలు వూపిరి సలపనివ్వలేదు.

తనని బంధించి, పైకి వెళ్ళనివ్వక, ఔన్నత్యాన్ని అందుకునే అవకాశం లేకుండా చేశాయి యీ పెళ్ళి, యీ పిల్లలు, సంసారం. తనలోని విద్యాతృష్ణకి, ఉత్సాహానికి వేరు మార్గం లేదు. 'ఇదే నీ జీవితానికి పరిధి. ఈ గిరిలోపలనే ఆనందం పండించుకో' అని విధించినట్లయింది.

సీతకి పెల్లుబికి వచ్చింది దు:ఖం. చటుక్కున లేచి బైటికి వెళ్ళిందామె. అక్కడ నిలబడలేక పోయింది. సుందర్రావు లేచి వస్తాడని తెలుసు. గట్టిగా కళ్ళు వత్తుకుని వెనక్కి తిరిగేసరికి, అతను ఎదురయ్యాడు.

"పదండి.... వికారంగా వుండి యిల్లా వచ్చాను. సర్దుకుంది యిప్పుడు" అన్నది ఆమె మెల్లిగా.

ఆ రాత్రి సుమిత్ర త్వరగా నిద్రపోయింది. సీత పాపాయికి కావలసినవన్నీ సర్దుకుని, పడుకునేసరికి పన్నెండయింది.

సుందర్రావు చదువుతున్న పేపరు మడిచి పడేశాడు. "చూడు సీతా!" అన్నాడు.

"చెప్పండి!"

"మీ సుమిత్ర పెళ్లి చేసుకోదా అసలు?" అన్నాడు.

"ఇప్పుడెందుకొచ్చింది ఆ ప్రశ్న మీకు?"

"చేసుకునే ఉద్దేశం ఉంటే ఓ సంబంధం చెబుదామని"

"ఎవరేమిటి?" అన్నది సీత కొంచెంసేపాగి.

"మా వేణు" సీత మాట్లాడలేదు. ఒక పదినిముషాలైనాక "దాని తరహా వేరు. పెళ్లీ, సంసారం, జంజాటం అంతా అఖ్ఖర్లేదు దానికి... హాయిగా చీకు, చింతా లేకుండా పైకి వెడుతోంది. కీర్తి తెచ్చుకుంటోంది. దానికెందుకు పెళ్ళి... బంధనం కాకపోతే" అన్నది.

అంతటితో ఆ సంభాషణ ఆగిపోయింది.

"రేపు వెడతామండీ మేము" అన్నాడు సుందర్రావు. మర్నాడు ప్రొద్దున్న కాఫీలప్పుడు.

"అప్పుడే?" అన్నది సీత వంక చూసి.

"మరి వెళ్ళొద్దూ? ఇప్పటికే వారమైంది వచ్చి. కంపెనీ పని యీ రోజుతో అయిపోతుంది. ఇంకా వుండడమెల్లాగు?" అన్నది సీత.

"మీ సీత యిల్లు, వాకిలీ చూడందీ బెంగపెట్టుకుంటుందండీ... పాలవాడు, పనివాళ్ళు తన కోసం దిగులు పడి పోతుంటారని తన వూహ..'" అన్నాడు సుందర్రావు నవ్వుతూ..

సీత అతని వంక చూసి నవ్వింది. "మరే! మీరు లేకపోయినా నాకు బెంగలేదు కాని... పాల వాళ్ళ కోసం మాత్రం బెంగే. ఏం?" అంది.

"ఎల్లుండి రాత్రి నా ప్రోగ్రాం వుంది యిక్కడ. ఉండరూ? ఆవలెల్లుండి వెళ్ళిపోదురుగాని" అన్నది సుమిత్ర సందేహిస్తో.

"మరి చెప్పరేం? తప్పకుండా వుంటామండీ. ఏం సీతా?" అన్నాడు సుందర్రావు హుషారుగా.

"మా సీత ఎల్లాగూ వుంటుంది. అడిగేదేమిటి?" అన్నది సుమిత్ర.

❋

కారు మంచి స్పీడు మీద మెత్తగా జారిపోతోంది నడిరోడ్డుమీద. సుమిత్ర తల్లో మల్లెపూల వాసన గుప్పున వేస్తోంది. చీకట్లో సుమిత్ర వొంటినున్న ఆభరణాలన్నీ దగద్ధగాయమానంగా మెరుస్తున్నాయి. రేగిన జుట్టుని సవరించుకుంది సుమిత్ర. చేతినున్న గాజులు గలగలమన్నాయి. ఉంగరాలు, గాజులలోని రాళ్ళు తళుక్కున మెరిశాయి.

"సీతా! ఎన్నాళ్ళుగానో అంటున్నావు మా సుమిత్ర డ్యాన్సు చూడాలి. చూడాలని. చూశావుగా? ఎల్లా వుందో చెప్పవేం?" అన్నాడు సుందర్రావు.

"నే చెప్పేదేమిటి? అక్కడి జనమంతా చెప్పారు. బిరుదుయిచ్చి అంతా గౌరవించారు. నా అభిప్రాయమెందుకు?" అన్నది సీత.

సుమిత్ర తన చేయి సీత భుజం మీద వేసింది. "అల్లా కాదు. నీ అభిప్రాయమే కావాలి నాకు... అందరూ అనే మాటకేం లే!" అన్నది.

సీత మాట్లాడలేదు. కారు యింటికి చేరింది. డ్రైవరు మల్లెపూల దండలు, ఇతర సామానులు తెచ్చి లోపల పెట్టి సలాం చేసి వెళ్ళాడు.

లోపలికి వెడుతూనే, తన గదిలోకి వెళ్ళి డాన్సు డ్రెస్సు విప్పేసి చీరె కట్టుకుని వచ్చింది సుమిత్ర. రేగిన ముంగురులు, ముఖాన రంగు, నల్లగా దిద్ద బడిన కళ్ళు, కనుబొమ్మలు, కెంపుల్లా మెరుస్తున్న పెదిమలు... సీత కళ్ళు మరల్చుకోలేనంత అందంగా వుంది సుమిత్ర.

"భోజనం చేద్దాం పదండి" అన్నది సుమిత్ర. భోజనం చేస్తున్నంత సేపు సుమిత్ర నవ్వినా, చూసినా, ఏం చేసినా లావణ్యం తొణికిసలాడుతోంది. ఆమె కంఠం గలగలలాడుతూ, చిరుగజ్జెలు మ్రోగించినట్లుగా శ్రావ్యంగా ఉంది. అలనాడు లాస్యం చేసిన పార్వతి యిల్లాగే వుండేది కాబోలు అనుకుంది సీత.

"రంగు కడిగేసుకోపోతే, ఏమీ కాదా ముఖం?" అన్నది సీత.

"ఏమౌతుంది? ఏంకాదు... అలవాటు లేని వాళ్ళకి తెల్లారేసరికి పీక్కుపోయినట్లవుతుంది ముఖం" అన్నది సుమిత్ర.

భోజనాలయ్యాక హాల్లో చాలాసేపు కూర్చున్నారు కబుర్లలో. సుమిత్ర తనకివ్వబడిన బంగారు నటరాజ విగ్రహాన్ని చూస్తో నిలబడింది చాలాసేపు.

పన్నెండైనాక సుందర్రావు లేచి, "నిద్రొస్తోంది. నీకు నిద్ర రావడం లేదా?" అన్నాడు సీత వంక చూసి.

"మీరు పడుకోండి" అన్నది సీత. అతను వెళ్ళిపోయాడు.

కొన్ని క్షణాలు మౌనంగా గడిచాయి. సుమిత్ర నిట్టూర్చింది. "ఇన్నేళ్ళకి ఇప్పుడు కనిపించావు... ఇంకెప్పటికి కనిపిస్తావో మళ్లీ?"

"మేమే రావాలని ఏమిటి? నువ్వు రాకూడదూ? హాయిగా వంటరిదానివి కదా? సుమిత్రా... ఎన్నైనా చెప్పు. చదువుకున్నవాళ్ళ దారి వేరు. చదువుకోని వాళ్ళ దారి వేరు. డబ్బు హెూదా ఎన్నైనా వుండొచ్చుగాక, ఆ తరహా రాదు" హఠాత్తుగా ఆవేశపూరితమైంది సీత కంఠం.

"అల్లా అంటావేం సీతా? చదువుకుని నేను బావుకున్న దేమిటి...నీకు తక్కువైందేమిటి?" అన్నది సుమిత్ర చేతులకి, చెవులకి వున్న వస్తువులు తీస్తూ.

"నీకర్థం కాదు సుమిత్రా.. ఎల్లాగూ తప్పదు ఆ భేదం. అప్పుడు చదువుకోలేదా..? అంతే ఇక ఎప్పుడూ ఆరాత అంతే! నా అంతట నేనిప్పుడు ఏదైనా నేర్చుకుందామన్నా తగిన ఆసరా లేదు. ఆయనా అంతంత మాత్రం చదువే చదివారు. ఇక యీ జన్మకి కుదరదు పైకి వెళ్ళడమనేది మాకు... ఈపెళ్ళి, సంసారం, పిల్లలు వీటిల్లో పడి ఏమీ తెలియక, ఏమీ పట్టక అన్యాయమైపోయాను" సీత కంఠం గద్గదికమైంది.

సుమిత్ర దగ్గరగా జరిగింది సీతకి. "చూడు, నేనేదో సాధిస్తున్నానని, అంతస్థులో వున్నాననే అనుకుంటున్నావు నువ్వు. నీ సంగతి నీకు తెలియడం లేదు సీతా!"

సీత కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. "నన్ను ఓదార్చాలని అంటావు. నాక్కూడా మానాన్న చదువు చెప్పించి, ఏ సంగీతమో, ఏదో చెప్పిస్తే నేను కూడా పైకి వచ్చేదాన్ని కాదూ?" సుమిత్ర మాట్లాడలేదు.

సీత అన్నది, "చిట్టి దీపం ఉంటే లేస్తుంది. ఆర్పేయి" అని.

సుమిత్ర లేచి ఆర్పేసి వచ్చింది. సీత చేతులు తన చేతుల్లోకి తీసుకుంది. "పైకి రావడమంటే ఏమిటి సీతా? కొంత పేరు, డబ్బు, హెూదా కదూ? ఏమిటా రావడం. నేనిప్పుడు ఔన్నత్యం పొందానంటావు నువ్వు.. నేను సుఖపడుతున్నాననా? ఇవాళయితే మీరున్నారు. యీ దండలు, విగ్రహం చూడడానికి. నాకు బిరుదు యిచ్చారని సంతోషించడానికి. రోజూ ఎవరుంటారు? చీకట్లో, అర్ధరాత్రి వేళ తలుపు తెఱచుకుని, ఆ దండలు అలా పడేసి, చెవుల్లో ఆ చప్పట్లు మారు మ్రోగుతుంటే వంటరిగా వుండటానికి భయం వేసి, యింట్లోని దీపాలన్నీ వేసుకుని కూర్చుంటాను...."

కొంచెం ఆగి, "నాలుగు వందల మైళ్ళ దూరంలో వున్న అమ్మ, నాన్న నా దగ్గిరే వున్నా నాకు శాంతి నివ్వలేరు సీతా...'

ఆమె చేతులు చల్లగా ఐపోయి, వ్రేళ్ళు ఏమీ తోచనట్లు సీత చేతుల్లో కదులుతున్నాయి.

"తోటి దానివి కాబట్టి నీతో చెప్పుకోగలుగుతున్నాను. నన్ను అపార్థం చేసుకోకు. నువ్వు ఆయన వంక చూసి నవ్వితే, ఆయన నీ వేపు యిష్టంగా చూస్తోంటే.. అప్రయత్నంగా యిది గమనిస్తోంటే అర్థమైంది ఆలోటు ఏమిటో....! నీకు తెలియదు. నీ జీవితంలో ఎంత సంపూర్ణత్వం వుందో... ఆ పిల్లల కోసం కష్టపడడంలో, ఆయనకోసం శ్రమించడంలో నువ్వు చూపే ఓర్పు చూసోంటే... నీ జీవితమే అందుకు అర్పించేస్తున్నావని తోస్తోంటే... నీలో ఔన్నత్యం కనుపిస్తుంది. నీలోంచి ఒక ప్రేమవాహిని, ఒక తియ్యని వెల్లువ లోకాన్నంతని ముంచెత్తివేస్తుందనిపిస్తుంది...

సీతా, నీ కళ్ళల్లో లోతు నీ కర్థం కాదు. అద్దంలో చూసుకుంటే కనబడదు. నీ చిట్టి వేపు చూస్తోంటే కనబడుతుంది..."

సీత మెల్లిగా తలెత్తి, సుమిత్ర కళ్లల్లోకి చూడడానికి ప్రయత్నిస్తోంది. ఆ కళ్లల్లో ఏమందో వెతకాలనుకుంది. సుమిత్ర తన అరచేతులు చెంపలకదుముకున్నది.

"నేనేమిటో పైకి వచ్చానంటావు. కానీ నీలాగ పైకి రాలేదు సీతా నేను. నీకు భవిష్యత్తు వుంది. అనంతమైన భవిష్యత్తు వుందనిపిస్తుంది. మూడు జీవితాలు నిన్ను ఆధారం చేసుకుని, నిన్నల్లుకుని ఉన్నాయి. రెండు జీవితాలు మలచి, వ్యక్తిత్వాలు రూపొందించి యింకా ఎన్నో చేయాల్సిన భవిష్యంత్తుంది. నీ జీవితానికి ఒక అర్థం. ఒక పరిపూర్ణత్వం ఉన్నాయి. నాకు ప్రాణం విసిగిపోతోంది. ఈ హోదా, జీతాలు, గొడవలు... నేను జీవితంలో ఒక భాగాన్నే చూస్తున్నాను. ఆ భాగం యింక యిక్కడికి అంతం చేసి యింకా ఎన్నో చూడాలి అనిపిస్తుంటుంది నాకు. లేకపోతే ఎన్నో అనుభూతులు, మమతలు, నాకు అర్థం కాకుండా వుండిపోతాయి."

... సీత కిదంతా అర్థమౌతోంది. కాని ఆమె యిదంతా నిర్ధారణ చేసుకోవాలన్నట్లు సుమిత్ర ముఖంలోకి చూస్తోంది.

"సీతా, నేను స్వేచ్ఛగా వున్నానన్నావు... బ్రహ్మాండమైన ఎడారిలో విడిచేస్తే మనిషికి కావలసినంత స్వేచ్ఛ వుంటుంది. అల్లాంటిదే నాదీ. ఆస్వేచ్ఛ భరించడం కష్టం సీతా!..." సుమిత్ర కంఠం వణుకుతోంది. సీత ముఖంలోకి వెతుకుతూ, తఱచి తఱచి చూస్తున్న కళ్లు, చీకట్లో కూడా మిలమిలలాడుతూ కనిపిస్తున్నాయి.

లోపల నానీ కదలినట్టు అలికిడైంది. సీత చిట్టిని భుజాన వేసుకుని లేచింది. "వేసవికాలం ఓమాటైనా రాత్రి నీళ్ళు త్రాగించాలి వాడి చేత. దాహం వేస్తోంటుంది పాపం!" అంటూ లోపలికి వెళ్ళింది. ఐదు నిముషాల తర్వాత తిరిగి వచ్చింది.

ఒక్కక్షణం ఆగి సుమిత్ర నవ్వింది. "చూశావా మరి... అదీ నీ తరహా... చూడు. అన్నీ మర్చిపో. పడుకుని నిద్రపో నిశ్చింతగా. చిట్టి లేస్తుంటుంది నువ్వు పక్కనలేకపోతే... పద నా ధోరణే యింత" అన్నది.

మర్నాడు రాత్రి రైలు హైదరాబాదు విడిచి పెట్టి మెల్లిగా నడుస్తోంది. కనమరుగయ్యేదాకా సుమిత్రని చూశారు సీత, సుందర్రావు. లోపలికొచ్చి తలుపు వేశాడు.

సీత అతని వంక చూసి నవ్వింది. అతను కూడా నవ్వాడు.

"ఎందుకు నవ్వుతున్నావు?" అన్నాడు.

"మీరెందుకు నవ్వారు?" అంది సీత యింకా చిలిపిగా నవ్వుతూ..

"నువ్వు నవ్విన తర్వాత, నేను నవ్వకపోతే, నువ్వు ఏడుస్తావేమోనని..." ప్రక్కన వచ్చి కూర్చున్నాడు.

"ఏడవలేకపోయాను లెద్దురూ!" కిలకిల నవ్వింది సీత.

"చూడండి... మన వేణుకి మీరు చెప్పిన సంబంధం చేద్దాం ఏం?" అంది.

సుందర్రావు ముఖంలో ఆశ్చర్యం తొంగి చూసింది.

ఎల్లా యీ మనిషిని అర్థం చేసుకోవడం అన్నట్లుగా ప్రశ్నార్థకం కూడా వచ్చింది.. మరుక్షణం నవ్వి "అల్లాగే" అన్నాడతను.

(1960)